

سخن سردبیر

هدف از اجرای طرح تحول اقتصادی، واقعی کردن قیمت کالاهای مصرفی و نهادهای تولیدی برای مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان است. به طوری که شکاف چشمگیر میان قیمت نهادهای تولیدی و برخی کالاهای مصرفی موجب مصرف غیرمنطقی تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان نهایی شده است. به دلیل قیمت‌های پایین، تولیدکنندگان در اتخاذ شیوه‌ای مناسب برای جذب فناوری کارآمد اقدامات اصولی و بنیادی انجام نداده‌اند، از این رو همواره بهره‌وری در بخش تولید با چالش جدی روبه‌روست. مصرف بی‌رویه برخی کالاها؛ الگوها و رفتارهای مصرفی منطقی را از بین برده است. بنابراین اصلاح قیمت حامل‌های انرژی مانند بنزین، گازوئیل، گاز، برق و ... ضرورتی انکارناپذیر است تا بتوان با اصلاح رفتار مصرف‌کنندگان، منابع مالی مورد نیاز را برای تولید این قبیل کالاها تأمین کرده و پیامدهای زیست‌محیطی را که در اثر مصرف بی‌رویه در چند دهه اخیر به وجود آمده، جبران نمود.

در اقتصاد ایران روند قیمت کالاها و خدمات با هزینه نهایی تولید آنها تناسب کمتری دارد که حاصل رفتارهای منفعت‌طلبانه بخش دولتی و خصوصی و اعمال سیاست‌های ناسازگار اقتصادی است. اصلاح قیمت‌ها در کشورهای پیشرفته، در یک افق زمانی متناسب با رفتارهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی روندی پایدار و ملایم دارد و حاکمیت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان در زندگی اقتصادی و اجتماعی مردم و جامعه در این کشورها نهادینه شده است. واقعیت موجود در اقتصاد ایران این است که غالباً شوک‌ها و اختلالات قیمتی در طول سال بیش از یک بار اتفاق می‌افتد و کنترل قیمت‌ها عملاً از توان دولت خارج می‌شود، و افزایش قیمت‌ها نگاه غیرمعمول کارگزاران اقتصادی یا عملکرد نامطلوب آنها را نشان می‌دهد. شاخص‌های اقتصادی حاصل عملکرد رفتارهای اقتصادی داخلی و خارجی یک جامعه است و انتظار می‌رود همراه با اصلاح قیمت‌ها رفتار اقتصادی جامعه نیز بهبود یابد.

اتخاذ سیاست‌های پولی و مالی منسجم و دقیق می‌تواند آثار ناشی از اصلاح قیمت

حامل‌های انرژی و کالاهای اساسی را کاهش دهد. در کنار این سیاست‌ها ثبات در فعالیت‌های اقتصادی، کنترل قاعده‌مند حجم نقدینگی، اعطای استقلال به بانک مرکزی در هدف‌گذاری و کنترل نرخ تورم با به‌کارگیری ابزارهای مناسب و ایجاد مشارکت و آگاهی میان مردم در رعایت الگوی مصرف از طریق رسانه‌های گروهی از جمله اقدامات و راهکارهایی است که می‌تواند آثار منفی اصلاح قیمت حامل‌های انرژی را کاهش دهد. ایجاد بهبود در فضای مناسب کسب‌وکار، اتخاذ سیاست‌هایی برای ایجاد فضای رقابتی در میان صنایع و بنگاه‌ها، آگاهی و شناخت بنگاه در جذب فناوری‌های مدرن و تعیین استانداردهای لازم در صنایع انرژی‌بر از جمله اقداماتی است که می‌تواند پیامدهای نامطلوب اصلاح قیمت‌ها را کاهش دهد. نکته اساسی که دولت باید در وضعیت رکودی حاکم بر اقتصاد مدنظر قرار دهد شوک قیمتی است که در نتیجه اصلاح قیمت‌ها، بر اشتغال و نرخ رشد اقتصادی تأثیر منفی می‌گذارد. برای خروج از چنین وضعیتی اعمال سیاست‌های مناسب پولی و تأمین مالی بنگاه‌های تولیدی از طریق شبکه بانکی اهمیت می‌یابد. در غیر این صورت بنگاه‌ها مجبور به اخراج نیروی کار خود می‌شوند و این موضوع از نظر اجتماعی پیامدهایی را به دنبال خواهد داشت. علاوه بر این، دولت باید عرضه کالاها و خدمات اجتماعی را به شکل چشمگیری گسترش دهد.

هم‌اکنون با توجه به حجم حدود ۹۰ هزار میلیارد تومانی یارانه‌ها، دولت چاره‌ای جز اصلاح حامل‌های انرژی ندارد. اما اصلاح تدریجی و سرعت مناسب تعدیل قیمت‌ها در دستیابی به نتیجه‌ای مطلوب بسیار مهم است. از این رو پرهیز دولت از رفتارهای تورم‌زا و ایجاد اعتماد میان فعالان اقتصادی از مقوله‌های مهمی است که در وضعیت جاری باید بدان توجه شود. به دلیل اهمیت موضوع، سه مقاله این شماره از فصلنامه به هدفمندسازی یارانه‌ها می‌پردازد. با این توضیح که بخشی از اصلاحات اقتصادی در نتیجه اصلاح قیمت‌ها و بخش دیگری در نتیجه اصلاح ساختار بخش‌های تولیدی و تداوم آنها در بلندمدت است که دولت با پایبندی به برنامه‌های توسعه امکان تحقق آنها را فراهم می‌سازد. امید است، آحاد مردم با درک، درایت و مشارکت خود در انجام این سیاست خطیر، اهتمام لازم را مبذول نمایند.